

Juliet Artmagazine

2024. június 6.

<https://www.juliet-artmagazine.com/en/in-conversation-with-superluminals-curator-barnabas-bencsik/>

Bencsik Barnabással, a Superluminal kiállítás kurátorával beszélgettünk

SARA BUOSO

Találkoztunk a budapesti LAM (Light Art Museum Budapest) művészeti igazgatójával, Vida Szabolccsal, illetve beszélgettünk a *Superluminal* című kiállítás egyik kurátorával, Bencsik Barnabással. A jelenleg megtekinthető kiállítás kapcsán felidéztük a múzeum 2022-ben megalkotott szakmai vízióját is.

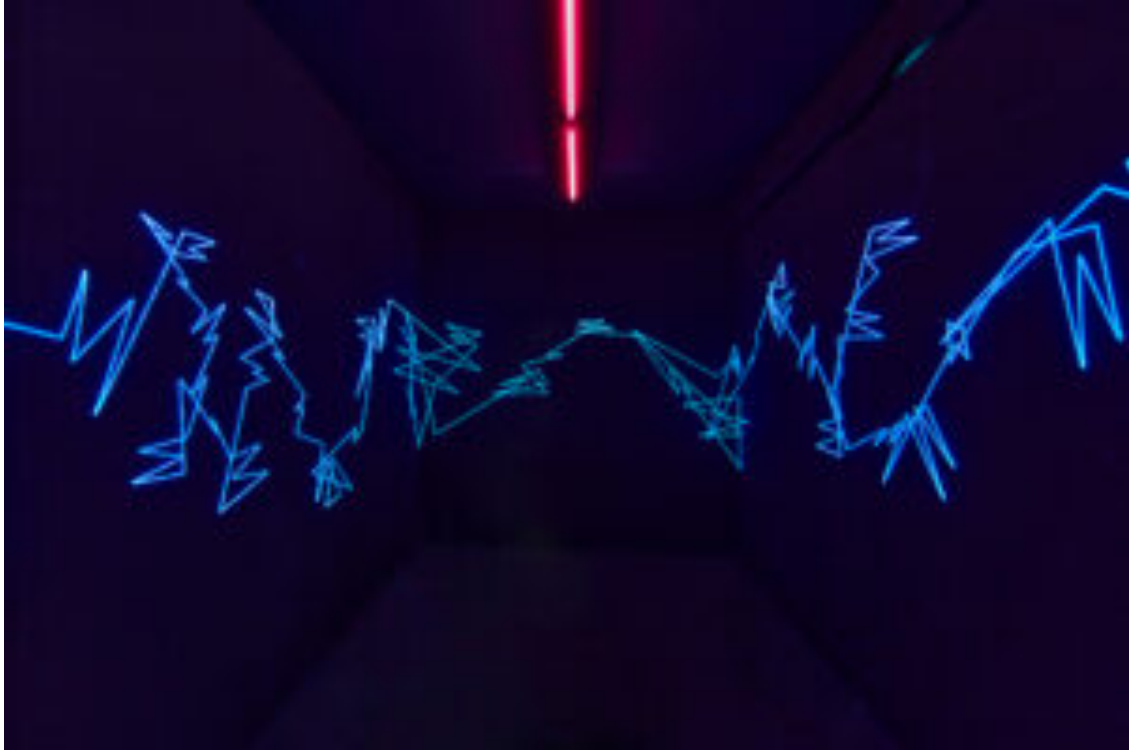

“Superluminal” részlet a kiállításból, LAM, Budapest, 2024. Fotó: Bíró Dávid, a LAM Budapest hozzájárulásával

Sara Buoso: Bemutatná a *Superluminal* címet viselő kiállítást?

Bencsik Barnabás: A *Superluminal* a LAM Budapest második kiállítása. A kifejezés eredete a lumen, a fényáram mértékegysége, amely egyben meghatározta a kiállítási koncepciónk irányát. Még izgalmasabbá teszi mindezt az a tény, hogy középpontjában egy vitatott, sőt felforgató elmélet áll, amely szerint az Albert Einstein relativitáselméletén alapuló tudományos konszenzussal ellentétben a fény nem a leggyorsabb jelenség az univerzumban. Ellenkezőleg, a superluminális sebesség elmélete szerint előfordulhat az, hogy valami meghaladja a fény sebességét. A kiállítás ezt a témát járja körül a mi személyes értelmezésünkben. Kritikusan próbáltuk megközelíteni a már elfogadott teóriákat és teret adni olyan művészeknek, akik hasonló helyzetben alkotnak, szimbolikus értelemben és

szemléletükben egyaránt, azzal a céllal, hogy megkérdőjelezzék a jelenleg elfogadott konszenzust. A *Superluminal* kiállítás ezt a tematikát mélyebb szinten képviseli: a tárlat központi magját a fény és a Nap jelenségeit alkotják, amelyek a kiállított művekben más-más perspektívában kerülnek bemutatásra.

Vera Molnár, "OTTWW, Ode to the West Wind [Óda a nyugati szélhez]", 1981-2010. Fotó: Bíró Dávid, a LAM Budapest hozzájárulásával

Sara Buoso: Milyen szempontok alapján választották ki a kiállított munkákat és a kiállító művészeket?

Bencsik Barnabás: A LAM egy olyan intézmény, amely küldetésének középpontjában a fény áll. Ez központi szerepet játszott a fizikai környezet kialakításában, amely teljesen sötét: a fehér kocka abszolút ellentéze. Ugyanakkor, mivel a múzeum egy műemléképületben kapott helyet, az alkotások befogadása bizonyos mértékben korlátozott, de az építészeti kialakítás lehetővé teszi, hogy egymástól elkülönülő univerzumokat, tereket, történeteket és hangulatokat hozzunk létre. Fontos volt számunkra az a hagyomány, amelyet olyan magyar művészek hagyományoztak ránk, mint Moholy-Nagy László és Kepes György, valamint a modernista mozgalom szereplői, akik először alkalmazták a mesterséges fényt médiumként vagy 'nyersanyagként' művészeti tevékenységük során. Ez felveti azt a gondolatot, hogy nem csupán a fény jelensége és médiuma, hanem a művészi alkotófolyamatban hozzá kapcsolódó technológia is fontos. Ezek a művészek kezdték el rendszeresen alkalmazni a tudomány és technológia területein megjelenő új médiumokat és eszközöket, mi pedig olyan új megoldásokat keresünk, amelyek ugyanezt a szellemiséget tükrözik, költői, pseudo-tudományos vagy spekulatív módokon, fizikai, kulturális és szimbolikus szinten. A *Superluminal* kiállításon továbbá szerettünk volna játszani és keverni a digitális technológiákat, a kortárs avantgárd megjelenési formáit, és az analóg megoldásokat, hogy a fény jelenségének értelmezését több szempontból bemutassuk. Az elektromosság feltalálása óta, azaz amióta a mesterséges fényről beszélhetünk, a technológia szerepe

megkerülhetetlen. Mi egy teljesen új irányt képviselünk a hagyományos technikákhoz képest, azért nyitottnak kell lennünk az új perspektívákra. Ezek a jelenségek termékenyítőleg hatnak a művészet és technológia esztétikájára, kijelölve egy művészeti megközelítést és egy új nyelvezetet. Ilyen szempontból emblematikus alkotás Žilvinas Kempinas 2007-ben készült *White Noise* (Fehér zaj) című installációja, mivel visszanyúl az analóg korig. A fehér zaj a hetvenes és nyolcvanas évek fekete-fehér katódsugaras tv-készülékeinek jellemző jelensége volt, de az említett munka nem egy tévéképernyőt jelenít meg, hanem egy moziszerű szituációt, még akkor is, ha nincs konkrét vetítés vagy fényfolyam. Kétértelmű alkotás: egy tárgyat látunk vagy egy vetített képet? Egy intellektuális feladvány előtt áll a látogató, amely arra invitálja, hogy engedje 'elveszni' érzékeit a valóság két oldala között? A digitális és az analóg határmezsgyéjén helyezkedik el Kempinas 2021-es, *Nautilus* című munkája is, amelynek alapja a moiré hatás három dimenzióban, valamint a Raumzeitpiraten alkotócsapat 2017-es *Gifmeister* című alkotása, amely megfordítja egy film vetítési folyamatát a képkockák és fényvillanások között, és egy agyi stroboszkópszerű folyamattá alakítja át. A digitális kutatás egyik eredménye látható a Nohlab 2019-es *Journey /Utazás* című alkotásában, amely egy teljesen immerzív élményt ad, hasonlóan a *Multiverse* című multimédia installációhoz. A Fuse* 2018-as *Unfolded* című munkája digitális kódokon és algoritmusokon keresztül közvetíti a multiverzum tudományos elméletét, egy igazán hatásos vizuális metaforáját adva annak az elképzelésnek, hogy végtelen számú univerzum létezik, amelyekben nem fordulhat elő, hogy kép egyforma kép létezzen. A kiállított művek között megjelenik az interaktivitás is, mint például Ahmet Said Kaplan 2020-as *Lumin*jában, amelyet az új-zélandi barlangokban élő lények bioluminiscenciájának tanulmányozása ihletett. Hasonló elvet képvisel a *Life Support System*, a Disnovation.Org 2020-ben készült projektje, amely szintén a természetes és mesterséges világokat vizsgálja, és felhívja figyelmünket arra, hogy a természetes erőforrások kiaknázása mára a fenntarthatóságot veszélyezteti. A Sárany (Barta Bence, Borsos János) alkotópáros 2023-es, kifejezetten erre a kiállításra készült *Uranopathy* című művének témája a radioaktivitás: urániumműveg segítségével jelenít meg egy sugárzást az UV és gamma sugarak között, amelyet a posztapokaliptikus időszak hangszerének, egy kalapácsnak a mozgása szemléltet. Az idő kérdését firtatja Várnai Gyula 2023-as *Material Memories* című műve, amely a 3D nyomtatást felhasználva egyszerre analóg és digitális; háromdimenziós projekt a tárgyak antropologizálásáról, emléküik megrajzolása a fény és az árnyék között, akár egy csendéletben. Szauder David Ariel 2022-ben készült *Modulator V3* című alkotását Moholy-Nagy László ikonikus műve, a *Light Prop* ihlette. Az alkotó újraértelmezi az eredeti alkotást, tisztelve a fény mint teremtés gondolata előtt. Végül meg kell említenem Csörgő Attila 2017-es *Clock-Work* című művét, amely arra a kérdésre keresi a választ, hogy a kétféle időszemléletet – lineáris és ciklikus – hogyan lehet megjeleníteni és összekapcsolni. A művész egy olyan formát hozott létre, amely vizualizálja ezt a kettősséget. A kinetikus szerkezet árnyékát látjuk, amely állandóan változik: a végtelen-jel és az óraműszerkezet egy mechanizmusban jelenik meg.

Kit Webster, "Supernova", 2012, Fotó: Bíró Dávid / LAM Budapest

Sara Buoso: Az utóbbi művek tükrében, milyen fontos Ön szerint a magyar művészek fényművészeti öröksége? Hogyan teremtenek egyensúlyt ezen örökség, illetve az innováció és az avantgárd megközelítések között?

Bencsik Barnabás: Nem szabad megfeledkeznünk az olyan művészek eredményeiről, mint amilyen Kepes György és Nicolas Schöfferé (Schöffer Miklós), és fontos bemutatnunk őket. Éppen ezért állandó jelleggel kerültek kiállításra a múzeumtérben egyes alkotásaik. Az első, 2022-es *Light Revolution* című kiállításunkban is szerepeltek, és most a *Superluminal* tárlaton egyaránt. A következő, 2024-ben nyíló új kiállításon is helyet kapnak, azonban tágitjuk a kört és a fényművészet területén a hatvanas és hetvenes évek óta elért nemzetközi teljesítményeket is szerepeltetjük majd. Fontos felhívunk a figyelmet arra, hogy a fény és a technológia ilyen irányú megközelítése már ezekben az időkben is jelen volt a művészek gondolkodásában, de mindig meghatározták az adott kor technológiai körülményei. A küldetésünk és a szakmai vízióink nem változott, ezért a történeti és a legmodernebb innovatív példákat is bemutatjuk. Szeretnénk továbbá egy olyan kutatói platformot létrehozni, amely összefogja a technológiai-tudományos és a vizuális ipart valamint az autonóm, kreatív egyéneket és intézményeket. Ezen szektorok működését egészen más körülmények, ökoszisztémák, értékelési rendszerek és kanonizációk határozzák meg. Nagy kihívást jelent, az olyan kreatívipari művészek megtalálása, akik autonóm művészeti alkotásokat is képesek létrehozni, de érdekes lenne összehozni és közös projektekben látni őket. Igazi kihívás művészileg önálló szereplők üzeneteit egy ilyen platformon tolmácsolni, és végeredményben irányt mutatni a közönségnek.

Információk:

művészek, Superluminal

kurátorok: Bencsik Barnabás és Szalai Borbála

2023. szept. 6. – 2024. június 23.

Light Art Museum Budapest
Hold utca 13, 1054 Budapest, Magyarország
hun.lam.xyz

Sara Buoso

Érdeklődési területe a modern kortárs művészetek vizuális, verbális és szövegalapú szempontjai. A velencei Cà Foscari Egyetem művészettörténet tanulmányai után oktatóként és kurátorként működött közre a római Európai Dizájnintézet (IED) és a londoni Christie's munkájában. Kutatási tevékenysége a Fény az ötvenes évektől napjainkig, annak művészeti, fenomenológiai és vizuális innovációt érintő vizsgálata a lételmélet szemszögéből.